

Podsumowania

Pascal Dubourg Glatigny (CNRS, Paris)

Wyzwania zachowania ponadnarodowego dziedzictwa: przyszłość kolekcji Biblioteki Hectora Hodlera

Wewnętrzna historia nieinstytucjonalnych ponadnarodowych wspólnot przynosi nowe wyzwania dla tradycyjnych bibliotek i archiwów. Większość kulturalnego i politycznego dziedzictwa wspólnoty esperantystów była dotychczas przechowywana w siedzibach stowarzyszeń o różnorodnych celach, które nie posiadały ani odpowiednio przeszkolonej kadry, ani środków technicznych umożliwiających odpowiednią konserwację zgromadzonych materiałów. Bez określonej systematyki stowarzyszenia te zbierały i wciąż zbierają materiały z określonych regionów, nawet jeśli ich zbiory mają charakter globalny ze względu na specyfikę esperanta. Przekazanie najważniejszej kolekcji Biblioteki Hectora Hodlera i archiwum Światowego Związku Esperantystów (Universala Esperanto Asocio) do odpowiednio polskiej i austriackiej Biblioteki Narodowej – stabilnych, profesjonalnych struktur, otwiera nowy rozdział w zachowaniu i zbadaniu tej nieznanej historii.

Pascal Dubourg Glatigny jest dyrektorem ds. badań w CNRS (Francuskim Narodowym Centrum Badań). Jest historykiem, badającym zagadnienia sztuki, architektury i kultury w wymiarze wymiany między dyscyplinami i przestrzeniami kulturowymi. W 2014 roku uzyskał habilitację jako autor książki o konfliktach naukowych w osiemnastowiecznym Rzymie.

Aktywny od kilku lat w rodzącej się dziedzinie historii ruchu esperanckiego, jest inicjatorem bloga badawczego « militrakonto », <https://mondmilito.hypotheses.org/>, bibliografii na temat historii esperanto, <https://hal.science/ESPERANTO-HISTORIO#> oraz «Pénaire project», cyfrowego archiwum dotyczącego podróży do Azji pracującego esperantysty (1928-1932).

Ida Stria (Uniwersytet Warszawski)

Dostępność esperanckich zasobów bibliotecznych z perspektywy językoznawczej

Międzynarodowy język planowy esperanto powstał jako alternatywna lingua franca. U źródeł nie leżała jednak wyłącznie chęć stworzenia prostego narzędzia do komunikacji a raczej pomostu między ludźmi różnych kultur i przekonań. Analizy wskazują, że esperanto jest językiem w pełni rozwiniętym, spełniającym oprócz swojej pierwotnej funkcji także funkcję integracyjną i tożsamościową.

Ten szczególny status esperanta jako języka naturalnie funkcjonującego, ale sztucznie stworzonego powoduje, że może ono być materiałem badawczym dla wielu różnych gałęzi językoznawstwa i nauk mu pokrewnych. W wystąpieniu zaprezentowany zostanie przegląd badań z zakresu esperantologii oraz szeroko pojętej interlingwistyki, które prowadzone są w kilku znaczących ośrodkach na świecie, omówione zostanie także akademickie nauczanie tych dziedzin oraz samego esperanta. Punktem centralnym będzie dostępność zasobów bibliotecznych, w szczególności w

postaci cyfrowej oraz znaczenie rozwijania tychże na potrzeby badań oraz nauczania uniwersyteckiego.

Ida Stria uzyskała doktorat z lingwistyki stosowanej oraz ukończyła Studia Interlingwistyki na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Analizuje Esperanto w ramach lingwistyki kulturowej i socjolingwistyki. Jej badania koncentrują się na esperanckiej tożsamości i konceptualizacjach językowych. Od 2016 r. jest adiunktem na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie naucza m.in. języka szwedzkiego. Wykłada także na Studiach Interlingwistyki oraz specjalizacji z zakresu interlingwistyki na UAM.

Denis Eckert (Géographie-cités, Paris / Centre Marc Bloch, Berlin)

Warszawa jako początkowy punkt upowszechnienia „języka międzynarodowego”: pierwsze podręczniki i słowniki esperanckie oraz ich autorzy (1887-1890)

W pierwszych latach po powstaniu esperanta istniała pilna potrzeba udostępnienia zainteresowanym narzędzi oraz środków do nauki podstaw języka. Początkowo brakowało osób posługujących się językiem i nauczycieli: aby język mógł się rozwijać i upowszechnić trzeba było szybko udostępnić szerokiej publiczności narzędzia do samodzielnej nauki, m.in. podręczniki i słowniki. Warszawa była miejscem, gdzie rozpoczęła się ta praca popularyzacyjna. Po pierwszych czterech zeszytach napisanych i opublikowanych przez Zamenhofa w 1887 roku (po rosyjsku, polsku, francusku i niemiecku) działalność tę podjęli inni esperantyści. Do końca 1890 roku opublikowano 20 podręczników i słowników w 16 różnych językach. Warszawa była kluczowym miejscem ich powstania: kilku autorów pochodziło z Warszawy i tutaj właśnie większość broszur została wydrukowana. Wielu autorów tych wczesnych tekstów to ludzie o niesamowitych życiorysach. Wśród nich są: Naftole Najmanovits i Julius Steinhaus z Warszawy, Gustaf Henriclundquist (Szwecja), Richard Geoghegan (Anglia), Aleksandras Dambrauskas (Litwa), Marietta Frollo (Rumunia)...

Denis Eckert ukończył studia z historii i geografii oraz obronił doktorat z geografii (1992, Université Paris 1 Sorbonne), zajmował się przemianami przestrzeni poradzieckiej (Rosja, Ukraina), a także globalnym obiegiem wiedzy naukowej we współczesnym świecie. Pracował w Montpellier, Moskwie, Tuluzie, Berlinie i Paryżu. Był profesorem wizytującym w Lipsku i Montrealu. Od 2019 roku bada globalne rozprzestrzenianie się esperanta w latach 1887-1914, ze szczególnym uwzględnieniem podręczników, słowników i ich autorów. Dokładnie przestudiował serię „Unuaj libroj” wydaną w latach 1887-1892. Jego odkrycia dotyczące wczesnej historii esperanto były prezentowane na konferencjach w Wiedniu, Berlinie, Chicago, Madrycie i Paryżu.

Marek Nahajowski (Akademia Muzyczna w Łodzi)

Esperanto i nauki o muzyce - stan obecny i perspektywy dalszego rozwoju

Problemy komunikacji międzynarodowej pojawiają się w odniesieniu do wielu aspektów życia człowieka. Jedną z dziedzin, w której jest to szczególnie widoczne, są nauki humanistyczne. Ponieważ do ich zadań należy badanie różnych aspektów działalności kulturowej człowieka, z

konieczności są one związane z jej głównym nośnikiem – językiem. Dotyczy to również muzykologii i teorii muzyki. W tym przypadku szczególnie dobrym przykładem jest terminologia, a w szczególności fakt często odmiennego rozumienia pewnych pojęć w zależności od języka. Kolejny problem wiąże się z koniecznością posługiwania się przez muzykologów językiem na wysokim poziomie literackim, co powoduje, że tylko nieliczni są w stanie przekazać wyniki swoich badań na arenie międzynarodowej, bez konieczności uciekania się do kosztownych tłumaczeń.

Niniejsze wystąpienie ma na celu przedstawienie ogólnego obrazu możliwości wykorzystania esperanta na obszarze nauk o muzyce. W pierwszej części zostanie przedstawiony aktualny stan rozwoju terminologii muzycznej w języku międzynarodowym oraz dotychczasowe próby jego praktycznego użycia w komunikacji naukowej. Jako przykład posłuży, między innymi, czasopismo wydawane przez Akademię Muzyczną w Łodzi. Druga część dotyczyć będzie znaczenia rotterdamskiej kolekcji Biblioteki im. Hectora Hodlera dla podejmowania różnego rodzaju studiów dotyczących związków esperanto z muzyką, a zwłaszcza badań nad kulturą międzynarodowej społeczności esperanckiej.

Marek Nahajowski teoretyk muzyki i muzyk grający na kopiach historycznych instrumentów dętych drewnianych (flet podłużny, szaląmaja); profesor Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuty Bacewiczów w Łodzi, gdzie prowadzi przedmioty związane z praktyką wykonawczą muzyki baroku, historią teorii muzyki i praktyki kompozytorskiej oraz klasę fletu podłużnego. Za pracę poświęconą sonatom fletowym Johanna Joachima Quantza (wyd. Łódź 2013) otrzymał nagrodę główną w prestiżowym Konkursie im. Ks. Prof. Hieronima Feichta. W 2019 roku uzyskał stopień doktora habilitowanego na podstawie rozprawy o historiografii muzyki w XVIII wieku. Zainteresowania naukowe Marka Nahajowskiego koncentrują się na estetyce muzycznej i praktyce wykonawczej średniowiecza, renesansu i baroku, hermeneutycznej interpretacji dzieł wokalnych oraz esperanckiej kulturze muzycznej.

Abstracts

Pascal Dubourg Glatigny (CNRS, Paris) :

The challenge of conserving a transnational heritage : the future of the Hector Hodler collection

The internal history of non-institutional transnational communities raises new challenges for traditional library and archive structures. Most of the cultural and political heritage of the Esperanto community has so far been preserved at the premises of associations with a diverse set of purposes and who do not possess the necessary specialized staff or the new technical means of conservation. Lacking any particular method, they have collected and continue to collect material from specific regions, even if their holdings are global in nature to a greater or lesser degree due to the specific characteristics of Esperanto. The transfer of the Hector Hodler Library in Rotterdam, the most important of these collections, and of the archives of the UEA to, respectively, the national libraries of Poland and Austria, stable professional structures, opens a new chapter in the conservation and research of this little known history.

Pascal Dubourg Glatigny is a research director at the CNRS (French National Center for Research). He is a historian whose work deals with questions of art, architecture and culture in their dimension of exchanges between disciplines and cultural areas. In 2014 he obtained an habilitation with a book on scientific controversies in Rome in the 18th. century.

Active for several years in the emerging field of the history of the Esperanto movement, he is the initiator of the research blog « militrakonto », <https://mondmilito.hypotheses.org/>, of a historical bibliography on Esperanto, <https://hal.science/ESPERANTO-HISTORIO#>, and of the « Péraire project », a digital archive of an Esperantist worker's trip to Asia (1928-1932).

Ida Stria (Uniwersytet Warszawski)

Availability of Esperanto library resources from a linguistic perspective

The international planned language Esperanto was created as an alternative lingua franca. However, the source of the language was not only the desire to create a simple communication tool, but rather a bridge between people of different cultures and beliefs. Analyses indicate that Esperanto is a fully developed language that, in addition to its original communicative function, also serves as a tool of integration and identity.

This special status of Esperanto as a naturally functioning, but artificially created language means that it offers a relevant research context for many different branches of linguistics and related sciences. The talk will present an overview of research in the field of Esperanto studies and interlinguistics, broadly conceived, as it is carried out in several significant centers around the world, as well as the academic teaching of these fields and Esperanto itself. The focal point will be the availability of library resources, particularly in digital form, and the importance of expanding these for research and university teaching.

Ida Stria received her doctoral degree in applied linguistics and graduated in interlinguistics and Esperantology at Adam Mickiewicz University in Poznan, Poland. She analyzes Esperanto within the framework of cultural linguistics and sociolinguistics. Her research focuses on Esperanto identity and language conceptualizations. Since 2016 assistant professor at the University of Warsaw where she teaches i.a. Swedish. She also contributes to Interlinguistic Studies and interlinguistic specialization at AMU.

Denis Eckert (Géographie-cités, Paris / Centre Marc Bloch, Berlin)

Warsaw as the starting point for the dissemination of the "international language": The first Esperanto textbooks and dictionaries and their authors (1887-1890)

In the early days of Esperanto, there was an urgent need to give interested people the means to learn the basics of the language. At the beginning, there were neither speakers nor teachers: in order for

the language to develop and spread, it was necessary to quickly come up with self-teaching materials for the general public, e.g. textbooks and dictionaries. Warsaw was the launching pad for this promotional work. After the first four booklets written and published by Zamenhof in 1887 (in Russian, Polish, French and German), other esperantists took up the task. By the end of 1890, twenty textbooks and dictionaries in sixteen different languages had been published. Warsaw was a key site of this production: several authors were Warsaw residents, and the majority of the booklets were printed in Warsaw. Many authors of these early texts have remarkable life trajectories: among them Naftole Najmanovits and Julius Steinhaus from Warsaw, Gustaf Henriclundquist (Sweden), Richard Geoghegan (England), Aleksandras Dambrauskas (Lithuania), Marietta Frollo (Romania)...

Denis Eckert graduated in History and in Geography at Sorbonne University. He holds a PhD (1992) in Human Geography. He has written numerous articles and books on the transformation of the post-Soviet space in Ukraine and in Russia, and investigated the processes of diffusion and circulation of scientific knowledge. He has held positions in Montpellier, Moscow, Toulouse, Berlin and Paris, and was a visiting professor in Leipzig and Montreal. Since 2019, he has been studying the global diffusion of Esperanto (1887-1914) with a particular focus on Esperanto textbooks and dictionaries and their authors. His work on the early history of Esperanto has been presented in conferences in Vienna, Berlin, Chicago, Madrid, and Paris.

Marek Nahajowski (Akademia Muzyczna w Łodzi)

Esperanto and music sciences - the current state and prospects for further development

Problems of international communication appear in relation to many aspects of human life. This is especially visible in the humanities, whose tasks include researching various aspects of human cultural activity, including its primary medium - language. This is also relevant to musicology and music theory. In this case, a particularly good example is terminology, and more precisely the fact that certain notions are often understood in different ways depending on the language. Another problem is connected with the need for musicologists to use language at a high literary level, with the consequence that only a few of them are able to communicate the results of their research internationally, without having to pay for a translation.

The current lecture aims to present a general picture of the possibilities of using Esperanto in the field of music sciences. In the first part will be presented the current state of development of music terminology in the International Language and the attempts to date to use the language for practical scientific communication. One example, among others, will be the journal published by the Music Academy in Lodz, Poland. The second part will concern the importance of the Rotterdam collection of the Hector Hodler Library for undertaking various studies on the relationship between Esperanto and music, and especially on the musical culture of the international Esperanto-speaking community.

Marek Nahajowski is a music theorist and flautist performing on replicas of period instruments; assistant professor in the Chair of Music Theory at the Grażyna and Kiejstut Bacewicz Academy of Music in Łódź, where he gives classes in performance practice of renaissance and baroque music, the history of music theory and compositional practice, and also teaches the class in recorder. In

2019 he obtained his habilitation on the basis of a dissertation on the music historiography of the 18th century. In his scientific pursuits, Marek Nahajowski focuses on the aesthetics and performance practice of the renaissance and baroque music, on hermeneutical interpretation of vocal works, and on the musical culture of Esperanto.

Esperanta resumo

Pascal Dubourg Glatigny (CNRS, Paris)

La defio konservi transnacion heredaĵon : la futuro de kolekto Hodler

La interna historio de transnaciaj neinstituciaj komunumoj starigas novajn defiojn por la tradiciaj strukturoj de bibliotekoj kaj arkivoj. La plimulto de la kultura, movada kaj politika heredaĵo de la esperanto-komunumo estas ĝis nun konservata ĉe la sidejoj de plurcelaj asocioj kiuj ne disponas pri la necesaj fakaj laborfortoj nek pri la novaj teknikaj rimedoj de materialo-konservado. Ili senmetode kolektis kaj plu kolektas materialon el limigitaj teritorioj, eĉ se ilia havaĵo estas diversgrade tutmonda pro la specifeco de esperanto. La transdono de la plej vasta el tiuj kolektoj, la Biblioteko Hector Hodler el Roterdamo, kaj de la arkivo de UEA al respektive la naciaj bibliotekoj de Pollando kaj Aŭstrio, stabilaj profesiaj strukturoj, malfermas novan ĉapitron en la konservado kaj esplorado de tiu nekonata historio.

Pascal Dubourg Glatigny estas esplordirektoro ĉe la CNRS (Franca Nacia Centro por Esplorado). Li estas historiisto kaj esploras demandojn pri arto, arkitekturo kaj kulturo en la dimensio de interŝanĝoj inter disciplinoj kaj kulturaj spacoj. En 2014 li habilitiĝis kun libro pri la sciencaj konfliktoj ĉirkaŭ la restaŭro de la kupolo de Sankta Petro en Romo en la 18-a jarcento. Aktiva de pluraj jaroj en la emerĝanta kampo de historio de la Esperanto-movado, li estas la iniciatinto de la esplorblogo « militrakonto », <https://mondmilito.hypotheses.org/>, de bibliografio pri la historio de Esperanto, <https://hal.science/ESPERANTO-HISTORIO#>, kaj de la « Projekto Péraire », cifereca arkivo pri la vojaĝo al Azio de esperantista laboristo (1928-1932).

Ida Stria (Uniwersytet Warszawski)

Havebleco de Esperantaj bibliotekaj kolektoj el lingvistika perspektivo

La internacia planlingvo Esperanto kreiĝis kiel alternativa lingvafrankao. Sed la fonto estis ne nur la deziro krei simplan komunikan ilon, sed prefere ponton inter homoj de malsamaj kulturoj kaj konvinkoj. Analizoj indikas, ke Esperanto estas plene evoluinta lingvo, kiu – krom sia origina komunika celo – havas ankaŭ funkcion integran kaj identecan.

Tiu ĉi speciala statuso de Esperanto kiel nature funkcianta, sed artefarite kreita lingvo signifas, ke ĝi povas esti esplormaterialo por multaj diversaj branĉoj de lingvistiko kaj ĝiaj rilataj sciencoj. En la prelego oni prezentos superrigardon de la esploroj sur la kampoj de Esperantologio kaj vaste komprenata interlingvistiko, kiuj okazas en pluraj signifaj centroj tra la mondo, tuŝante ankaŭ la

akademian instruadon de tiuj fakoj kaj de Esperanto mem. En la fokuso estos la havebleco de bibliotekaj rimedoj – precipe en cifereca formo – kaj la graveco de evoluigado de ili por esplorado kaj universitata instruado.

Ida Stria doktoriĝis pri aplikata lingvistiko kaj diplomiĝis pri interlingvistiko kaj esperantologio ĉe Adam Mickiewicz Universitato en Poznano, Pollando. Ŝi analizas Esperanton kadre de kultura lingvistiko kaj socilingvistiko. Ŝiaj esploroj fokusiĝas je esperantaj identeco kaj lingvaj konceptigoj. Ekde 2016 adjunkto ĉe la Universitato de Varsovio, kie ŝi instruas i.a. la svedan lingvon; ŝi ankaŭ kontribuas al Interlingvistikaj Studoj kaj interlingvistika specialiĝo ĉe AMU.

Denis Eckert (Géographie-cités, Paris / Centre Marc Bloch, Berlin)

Varsovio kiel deirpunkto por la disvastiĝo de “lingvo internacia” : la unuaj Esperantaj lernolibroj kaj vortaroj kaj iliaj aŭtoroj (1887-1890)

En la fruaj tagoj de Esperanto estis urĝa bezono doni al interesiĝantoj la rimedojn por lerni la bazojn de la lingvo. Komence mankis parolantoj kaj instruistoj: por ke la lingvo disvolviĝu kaj disvastiĝu, necesis rapide proponi memlernajn ilojn al la ĝenerala publiko, ekz. manlibrojn kaj vortarojn. Varsovio estas la deirpunkto de tiu ĉi propaganda laboro. Post la unuaj kvar kajeroj verkitaj kaj eldonitaj de Zamenhof en 1887 (en la rusa, pola, franca kaj germana), aliaj esperantistoj transprenis ĉi tiun laboron. Antaŭ la fino de 1890, jam 20 manlibroj kaj vortaroj en 16 diversaj lingvoj estis publikigitaj. Varsovio estis ŝlosila loko de tiu produktado: pluraj verkintoj estis varsovianoj kaj la plimulto de la broŝuroj estis presitaj en Varsovio. Multaj aŭtoroj de tiuj fruaj tekstoj havas rimarkindajn vivovojojn: inter ili Naftole Najmanovits kaj Julius Steinhaus el Varsovio, Gustaf Henriclundquist (Svedio), Richard Geoghegan (Anglio), Aleksandras Dambrauskas (Litovio), Marietta Frollo (Rumanio)...

Studinte historion kaj geografion, Denis Eckert doktoriĝis pri geografio (1992, Paris-1 Sorbonne Universitato), laboris pri la transformoj de la postsovetia spaco (Rusio, Ukrainio), kaj ankaŭ pri la tutmonda cirkulado de sciencaj konoj en la nuntempa mondo. Li laboris en Montpeliero, Moskvo, Tuluzo, Berlino kaj Parizo. Li estis gastprofesoro en Leipzig kaj Montrealo. Ekde 2019, li esploras la tutmondan disvastiĝon de Esperanto inter 1887 kaj 1914, kun aparta fokuso pri lernolibroj kaj vortaroj. Li studis pli detale la serion de Unuaj Libroj aperintaj inter 1887 kaj 1892. Liaj malkovroj pri la frua historio de Esperanto estis prezentitaj en konferencoj en Vieno, Berlino, Ĉikago, Madrido kaj Parizo.

Marek Nahajowski (Akademia Muzyczna w Łodzi)

Esperanto kaj muziksciencoj - la nuna stato kaj perspektivoj por plua disvolviĝo

Problemoj de komunikado je internacia nivelo aperas rilate al multaj aspektoj de la homa vivo. Tio aparte videblas ĉe la homsciencoj, al kies taskoj apartenas esplorado de diversaj aspektoj de homa

kulturaktiveco, inkluzive de ties ĉefa portanto – la lingvo. Tio rilatas ankaŭ muzikologion kaj muzikteorion. En ĉi tiu kazo, aparte bona ekzemplo estas terminologio, kaj pli precize la fakto ke certaj nocioj estas ofte komprenataj malsame depende de la lingvo. Alia problemo kunligiĝas kun la bezono de muzikologoj utiligadi lingvaĵon je alta nivelo literatura, kio kaŭzas, ke nur malmultaj el ili kapablas komuniki rezultojn de siaj esploroj internacie, sen la neceso pagi por traduko.

La nuna prelego celas prezenti ĝeneralan bildon de la eblecoj utiligadi Esperanton sur la kampo de la muziksciencoj. En la unua parto estos prezentataj la nuna stato de evoluo de la muzikterminologio en la Lingvo Internacia kaj la ĝisnunaj provoj de la praktika utiligo de la lingvo por scienca komunikado. Kiel ekzemplo servos, interalie, la revuo eldonata de la Muzikakademio en Lodzo, Pollando. La dua parto koncernos la gravecon de la Roterdama kolekto de Biblioteko Hector Hodler por entrepreni diversajn studojn pri la rilatoj inter Esperanto kaj muziko, kaj precipe pri la muzika kulturo de la internacia esperantlingva komunumo.

Marek Nahajowski estas muzikteoriisto kaj muzikisto ludanta rekreaĵojn de historiaj blovinstrumentoj (bekfluto, ŝalmo). Li estas profesoro ĉe la Muzikakademio Grażyna kaj Kiejstut Bacewicz en Lodzo (Pollando), kie li instruas pri la historio de muzikteorio kaj pri koncertpraktiko de la renesanca kaj baroka muziko; li gvidas ankaŭ la bekflutan klason. Li habilitiĝis en 2019 per disertaĵo pri la 18-jarcenta muzikhistoriografio. La sciencaj interesiĝoj de Marek Nahajowski koncentriĝas je muzikhistorio de la renesanca kaj baroka periodoj, je la historie bazita koncertpraktiko, je hermeneŭtika interpretado de kantverkoj, kaj je la Esperanta muzikkulturo.